

Sąd literacki nad bohaterami *Antygony* Sofoklesa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Gra edukacyjna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Jacqueline de Romilly, *Tragedia grecka*, tłum. I. Sławińska, Warszawa 1994, s. 86–87.
- Źródło: Jacqueline de Romilly, *Tragedia grecka*, tłum. I. Sławińska, Warszawa 1994, s. 79.
- Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 341–344.
- Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 328–332.
- Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 311–316.
- Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 326.
- Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] tegoż, *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 306–307.

Sąd literacki nad bohaterami *Antygony* Sofoklesa

Giuseppe Diotti, *Antygona skazana przez Kreona na śmierć*

Istnieje wiele utworów literackich, których fabuła rozgrywa się na sali sądowej, czytelnicy zaś mogą śledzić i oceniać racje stron konfliktu. *Antygona* Sofoklesa nie rozgrywa się w sądzie, ale dzieło to skłania do dyskusji, zmusza do zajęcia stanowiska na temat roli sprawiedliwości, znaczenia norm moralnych, istoty dobra i zła. Można stać się prokuratorem lub obrońcą, oceniając moc wyroków losu, które stoją poza zasięgiem człowieka. Tekst napisany w V wieku p.n.e. nadal jest aktualny, jego wątki wykorzystują twórcy kinowi i teatralni, a widzowie mają okazję do ferowania wyroków dotyczących postępowania i oceniania motywacji kierujących głównymi bohaterami.

Twoje cele

- Dokonasz interpretacji fragmentów *Antygony* Sofoklesa, wskazujących na motywacje kierujące postępowaniem bohaterów dzieła.
- Porównasz różne oceny tej samej sytuacji dokonane przez bohaterów *Antygony*.
- Scharakteryzujesz Kreona i Antygone.
- Ocenisz Kreona jako władcę.

Przeczytaj

Istota tragedii antycznej

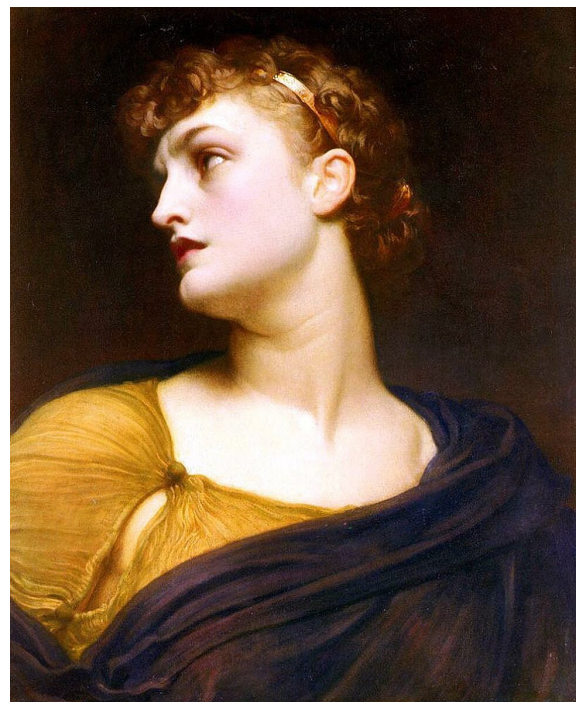
Tragedia była najwyżej cenionym przez starożytnych gatunkiem literackim. *Antygona* Sofoklesa jest przykładem tragedii antycznej, realizującej m.in. następujące reguły:

- zachowanie zasady trzech jedności (miejsca, czasu i akcji),
- występowanie na scenie nie więcej niż trzech aktorów,
- obecność równorzędnych racji, między którymi muszą wybierać bohaterowie (konflikt [tragiczny](#)).

Istotą tragedii antycznej jest konflikt tragiczny, polegający na konieczności wyboru między równorzędnymi, ale przeciwstawnymi racjami, np. prawem boskim i prawem ludzkim. Niestety, każde posunięcie bohaterów tragedii zbliża ich do katastrofy. Niezależnie od szlachetnych intencji, sprowadzają na siebie klęskę lub śmierć. Poza tym o ich życiu i działaniu decyduje przeznaczenie (fatum). Starożytni Grecy wierzyli, że nad ich życiem czuwają boginie przeznaczenia - Mojry (utożsamiane później przez Rzymian z Parkami), i to one z góry określają ludzki los. Starożytna Grecja była przy tym pierwszym krajem europejskim, w którym tragedie zyskały rangę sztuki. Ich narodziny przypadają na przełom VII i VI w. p. n. e. Autor *Antygony*, Sofokles, żył w V w. p.n.e., a jego wkład w niezwykle bujny wówczas rozwój tragedii greckiej polegał na wprowadzeniu do niej postaci kobiecych i zaostreniu konfliktów.

Tragizm Antygony i Kreona

Tytułowa postać utworu miała do wyboru: zgodzić się na rozkaz Kreona i pozostawić ciało Polinejsesa bez pogrzebu albo pochować brata mimo zakazu władcy, lecz zgodnie z prawem boskim: w pierwszym przypadku ściągała na siebie gniew bogów, w drugim – króla Teb. Widzowie dramatu Sofoklesa wielokrotnie otrzymywali w utworze informacje, jak jej decyzję oceniają inni bohaterowie; sami też mogli dokonać osądu postępowania Antygony, widząc w niej albo nierozważną i porywczą dziewczynę, albo odważną obrończynię odwiecznego prawa. Jednym z celów twórcy było ukazanie konsekwencji lekceważenia wyroków boskich.

Kreon to również postać tragiczna: musiał podjąć trudną i brzemienną w skutki decyzję. Miała ona wpływ nie tylko na jego własne losy, gdyż jako władca Teb ponosił odpowiedzialność nie tylko za rodzinę (w tym za swoją siostrzenicę Antygonę), ale i za całe miasto-państwo. Akcja *Antygony* rozgrywa się w czasie, gdy Kreon rządził Tebami po raz drugi, zatem wiedział, na czym polega trud rządzenia, miał też świadomość, że sprawne funkcjonowanie kraju zależy od odpowiedzialnych decyzji władcy. Podstawowym dylematem Kreona było, czy uznać wyższość prawa nad więzami rodzinnymi i tym samym skazać krewniaczkę, która dopuściła się przestępstwa.

Frederic Leighton, *Antygoną*, 1882

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Warto wziąć pod uwagę fakt, że *Antygonę* oglądali głównie Ateńczycy, którzy szczycili się demokracją, podczas gdy w Tebach władza należała do królów. Widzowie mieli więc okazję obejrzyć nie tylko interpretację mitu tebańskiego, ale również zrozumieć, czym grozi jednowładztwo i [tyrania](#).

Sąd literacki nad Antygoną i Ismeną

Sofokles skonstruował w tragedii nie tylko tytułową bohaterkę i Kreona. Już pierwszy epejsodion, zawierający rozmowę dwóch siostr, Antygony i Ismeny, daje okazję do opowiedzenia się widzowi po jednej ze stron. Ze ich słów wynika, że w odmienny sposób zachowają się wobec rozkazu władcy.

((Sofokles

Antygoną

Prolog

O tak! Czyż nie wiesz, że z poległych braci
Kreon jednemu wręcz odmówił grobu?

[...]

Słysząc, że Kreon czcigodny dla ciebie,

Co mówię, dla mnie też wydał ten [ukaz](#)

I że tu przyjdzie, by tym go ogłosić,

Co go nie znają, nie na wiatr zaiste

Rzecz tę stanowiąc, lecz grożąc zarazem

Kamienowaniem ukazu przestępcom.

[...].

ISMENA

[...]

Zginiemy marnie, jeżeli wbrew prawu
Złamiemy wolę i rozkaz **tyrana**.
Baczyć to trzeba, że my przecie słabe,
Do walk z mężczyzną niezdolne niewiasty;
Że nam ulegać silniejszym należy,
Tych słuchać, nawet i sroższych rozkazów [...].

Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] tegoż, *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 306–307.

((Jacqueline de Romilly

Tragedia grecka

Pierwsze słowa, otwierające *Antygonę*, to wezwanie do wspólnej akcji. Antygona pragnie współdziałania Ismeny w pogrzebaniu zwłok Polinejesa: „Tak się ma sprawa, teraz wraz ukażesz, / Czyś godną rodu, czy wyrodną córą” (w. 36–37). Ismena odmawia – i natychmiast Antygona zamyka się w sobie: wybiera samotność. Nie chce już mówić o współdziale: „Ja ci nie każę niczego. A gdybyś / Pomóc mi chciała, nie będę się cieszyć” [...]. Podtrzyma tę odmowę nawet w obliczu niebezpieczeństwa, a gdy Ismena pragnie, już po fakcie, przy nie stanąć („I biorę na się tej zbrodni połowę”), Antygona odmawia: „Lecz sprawiedliwość przeczy twym twierdzeniom, / Aniś ty chciała, ni ja-ć przypuściłam” [...].

Antygona jest więc samotna – co więcej, wydaje się, że jest do tej samotności powołana; nikt jej nie rozumie. Oczywiście Kreon nie umiałby w jej postępowaniu dostrzec niczego innego poza dowodem pospolitej niesubordynacji. [...] Gdyby Ismena ją zrozumiała, poszłaby za nią. Ale i chór [...] objawia – od początku do końca – całkowity brak zrozumienia. Zanim nawet się dowie, kto popełnił ów zakazany czyn, pospiesznie zgani nieposłuszeństwo wobec prawa boskiego czy ludzkiego. Gdy dowie się, że chodzi o Antygonę, nie może uwierzyć, że to ona zrobiła „w swoim szaleństwie”. A w chwili, gdy idzie już na śmierć, chór nie może się powstrzymać od wyrazów zdumienia i dezaprobaty: „Tyś zginęła z własnych win” (w. 781)¹. Nikogo więc nie

ma wokół Antygony: ona, która ma być zamurowana gdzieś na odludziu, jest już przez wszystkich opuszczona – wśród swoich.”

Źródło: Jacqueline de Romilly, *Tragedia grecka*, tłum. I. Sławińska, Warszawa 1994, s. 86–87.

Źródło: Antoni Brodowski, *Edyp i Antygona*, 1828.

((Jacqueline de Romilly

Tragedia grecka

Sam fakt, że sztukę otwiera dialog między dwiema siostrami, pomysł takiego ich skonstrastowania: jedna oddana zmarłemu, odważna, rzucająca wyzwanie wszystkiemu; druga – lękliwa, w trosce o to, by unikać nierealnych działań – pomysł ten miał uwydatnić heroizm Antygony. Antygona spełnia to, czego Ismena nie ma odwagi spełnić; robi to bez wahania i wie, dlaczego to robi.

Ismenę różni od Antygony tylko przekonanie dotyczące możliwości postępowania podjętego przez Antygonę. Broniąc się, mówi: „Ja nie znieważam ich, nie będąc w mocy / Działać na przekór stanowieniom władców” (w. 77–78). Siłą kontrastu podnosi ona odwagę Antygony, ale nie ma między nimi żadnego konfliktu zasad; taki konflikt stanowi o opozycji: Kreon – Antygona. Wówczas właśnie

wybuchu kontrast dwóch postaw, dwóch postaci ideału, dwóch typów obowiązku.

Źródło: Jacqueline de Romilly, *Tragedia grecka*, tłum. I. Sławińska, Warszawa 1994, s. 79.

Antygonę i Ismenę osądza (dosłownie i w przenośni) również Kreon. Pierwsza z sióstr to dla niego buntowniczką, która podkopyje jego autorytet, druga natomiast – jej podstępna pomocnica.

((Sofokles

Antygona

Epejsodion II

PRZODOWNIK CHÓRU

Lecz otóż wiodą Ismenę, o panie;
Widać jej boleść i słysząc jej łkanie,
A jakaś chmura przesłania jej oczy
I piękną dziewczki twarz mroczy.

KREON

O ty, co w domu przypięłaś się do mnie
Jak wąż podstępnie, żem widzieć wręcz nie mógł,
Iż na zgubę dwa wyrodki żywię –
Nuż, mów teraz, czyś była współniczką
W tym pogrzebaniu, lub wyprzyj się winy.

Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 326.

Słowa Kreona określają nie tylko postawę Ismeny, ale również samego władcy – widzowie mogą w nim zobaczyć władcę, który podejrzewa wszystkich o chęć odebrania mu tronu.

Cytaty

((Sofokles

Antygona

Epejsodion I

KREON

O Tebańczycy [...] Na Zeusa przysięgam
[...].

Nigdy też wroga nie chciałbym ojczyzny
Mieć przyjacielem, o tym przeświadczony,
Że nasze szczęście w szczęściu miasta leży,
I jego dobro przyjaciół ma raić.

Przez te zasady podnoszę to miasto
I tym zasadom wierny obwieściłem
Ukaz ostatni na Edypa synów:
[...].

Taka ma wola, a nie ścierpię nigdy,
By źli w nagrodzie wyprzedzili prawych.
Kto za to miastu temu dobrze życzy,
W zgonie i w życiu dozna mej opieki.
[...]

PRZEWODNIK CHÓRU

O panie, mnie już od dawna się roi,
Że się bez bogów przy tym nie obeszło.

KREON

Milcz, jeśli nie chcesz wzbudzić mego gniewu,
I prócz starości ukazać głupoty!
Bo brednie pleciesz, mówiąc, że bogowie
O tego trupa na ziemi się troszczą.
[...]

Czyż, według ciebie, bóstwa czczą zbrodniarzy?
O nie, przenigdy! Lecz tego tu miasta
Ludzie już dawno przeciw mnie szemrając,
Głową wstrząsali i jarzmem ukrycie
Przeciw mym rządóm i mojej osobie.
Wiem ja to dobrze, że za ich pieniądze
Straże się tego dopuściły czynu.

Bo nie ma gorszej dla ludzi potęgi,
Jak pieniądź [...].
Zbrodni on wszelkiej ludzkości jest mistrzem
I drogowskazem we wszelkiej **sromocie**.
A ci, co czyn ten za pieniądź spełnili,
Dopięli swego: spadną na nich kaźnie.
Bo jeśli Zeusa czczę i hołd mu składam
- Miarkuj to dobrze, a klnę się przysięgą -
Tak jeśli zaraz schwytanego sprawcy
Nie dostawicie przed moje oblicze,
To jednej śmierci nie będzie wam dosyć,
Lecz wprzódki wisząc będziecie zeznawać,
[...]

Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 311–316.

((Sofokles

Antygona

Epejsodion III

HAJMON

Twoim ja, ojczy! Skoro mądrze radzisz,
Idę ja chętnie za twoim przewodem;
I żaden związek nie będzie mi droższy
Ponad wskazówki z ust twoich rozumnych.

KREON

O! tak, mój synu, być zawsze powinno:
Zdanie ojcowskie ponad wszystkim ważyć.
[...]

Synu, nie folguj więc żądzy, nie porzuć
Dla marnej dziewczki rozsądku! Wiedz dobrze,
Że nie ma bardziej mroźnego uścisku,
Jak w złej kobiety ramionach; bo trudno
O większą klęskę, jako zły przyjaciel.

Przeto ze wstrętem ty porzuć tę dziewczkę,
Aby w Hadesie innemu się dała.
Bo skorom poznał, że z całego miasta
Ona jedyna, oparła się prawu,
Nie myślę stanąć wszem wobec jak kłamca,
Ale ją stracę. Rodzinnego Zeusa
Niech sobie wzywa! Jeśli wśród rodziny
Nie będzie ładu, jak obcych poskromić?
Bo kto w swym domu potrafi się rządzić,
Ten sterem państwa pokieruje dobrze;
[...][...]
Tak więc wypada strzec prawa i władzy
I nie ulegać niewiast samowoli.
Jeżeli upaść, to z ręki paść męskiej,
Bo hańba doznać od niewiasty klęski.
[...]

HAJMON

[...]
Mam ja tę wyższość nad tobą, że mogę
Poznać, co ludzie mówią, czynią, ganią,
Bo na twój widok zdejmuję ich trwoga,
I słowo, ciebie rażące, zamiera.
A więc cichaczem przyszło mi wysłuchać,
Jak miasto nad tą się żali dziewczką,
Że ze wszech niewiast najmniej ona winna,
Po najzacniejszym czynie marnie kończy.
[...]
Nie żyw więc tego, ojcze, przeświadczenia,
Że tylko twoje coś warte jest zdanie;
Bo kto jedynie sam sobie zawierzy,
Na swojej mowie polega i duszy,
Gdy go odsłonią, pustym się okaże.
Choćby był mądry, przystoi mężowi

Ciągle się uczyć, a niezbyt upierać.

[...]

KREON

A więc w mym wieku mam mądrości szukać
I brać nauki u tego młokosa?

HAJMON

Nie w nieprawości; a jeśli ja młody,
To na rzecz raczej, niż wiek, baczyć trzeba

KREON

Na rzecz, niesfornym która cześć oddaje?

HAJMON

Ni słowem śmiałym cześć taką zalecać.

KREON

A czyż nie w takie popadła ta błędy?

HAJMON

Przeczy głos ludu, co mieszka w Teb grodzie.

KREON

Więc lud mi wskaże, co ja mam zarządzać?

HAJMON Niemal jak młodzian porywczy przemawiasz.

[...]

KREON

O niski duchu, na służbie kobiety!

Źródło: Sofokles, *Antygona*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 328–332.

((Sofokles

Antygona

Epejsodion V

TYREZJASZ

[...]

Rozważ to synu; bo wszystkich jest ludzi
Błądzić udziałem i z prostej zejść drogi;
Lecz mąż, co zbłądził, nie jest pozbawiony
Czci i rozwagi, jeżeli wśród nieszczęść
Szuka lekarstwa i nie trwa w uporze.
Upór jest zawsze nierozumu znakiem;
Ustąp ty śmierci i nie drażń zmarłego;
Cóż bo za chwała nad trupem się znęcać?
Życzliwość moja tą radą ci służy,
Dobrze jej słuchać, gdy korzyści wróży.

KREON

Starcze, wy wszyscy jak łucznik do celu
Mierzycie we mnie; teraz i wróżbiarstwo
Sidła zastawia, a krewni mą myślą
Kupczą, frymarczą z dawna jak towarem.
Nuże, gromadźcie wy sardyjskie skarby,
Wskażcie mi górę indyjskiego złota,
Na pogrzeb tego jednak nie zezwolę.
I choćby orły Zeusowe porwały
Trupa i przed tron Zeusowy zaniosły,
Ja się takiego nie ulękę sromu [...].

[...]

TYREZJASZ

Wiedz więc stanowczo, że nim słońce tobie
Wielu dokona kołowych obrotów,
Płód z twoich własnych poczęty wnętrzości
Jak trupa oddasz w zamianę za trupy,
Za to, że z światła strąciłeś do nocy,
Zamknąłeś życie haniebnie w grobowcu,

A tu na ziemi zmarłe trzymasz ciało,
Które się bóstwom należy podziemnym.

[...]

PRZODOWNIK CHÓRU

O, władco, poszedł on po wróżbie strasznej.
A wiem to, odkąd mi czarne siwizną
Starość na głowie posrebrzyła włosy:
Fałszu on nigdy nie zwiastował miastu.

KREON

Ja też wiem o tym, i trwoga mną miota.
Ustąpić ciężko, a jeśli się oprę,
To łatwo klęska roztrąci mą czelność.

[...]

Cóż tedy czynić? Mów, pójdę za radą.

PRZODOWNIK CHÓRU

Idź i wyprowadź dziewczkę z ciemnej groty,
A grób przygotuj dla ciała, co leży.

KREON

Radzisz i mniemasz, że ja mam ustąpić?

PRZODOWNIK CHÓRU

O, jak najprędzej, mój księżę, bo chyżo
Kaźń bogów ludzki pochwyci nierozum.

KREON

Ciężkie to, ale każę milczeć sercu,
Cofnę się, trudno z koniecznością walczyć.

Źródło: Sofokles, *Antyгона*, [w:] *Ajschylos, Sofokles, Eurypides, Antologia tragedii greckiej*, oprac. S. Stabryła, tłum. K. Morawski, wybór S. Stabryła, Kraków 1989, s. 341–344.

Słownik

(gr. *agōn* – spór); w starożytnej Grecji zawody sportowe, konkurs muzyczny, lub literacki; w Atenach z okazji Dionizjów były organizowane agony, w których trzech dramaturgów wystawiających swe dzieła, walczyło o pierwsze miejsce

tragizm

(gr. *tragikós* – tragiczny) – splot nieszczęśliwych wydarzeń, okoliczności stwarzających sytuację bez wyjścia; kończący się porażką konflikt między dążeniami jednostki a siłami zewnętrznymi lub między różnymi dążeniami i skłonnościami danej jednostki

tyran

(łac. *tyrannus*); współcześnie zazwyczaj słowo to oznacza zazwyczaj osobę mającą władzę, a przy tym okrutną, bezwzględną, jednak w starożytnej Grecji określano w ten sposób jedynowładców

Gra edukacyjna

Polecenie 1

Zagraj i sprawdź swoją wiedzę na temat *Antygony*. Na odpowiedź na wszystkie pytania masz 5 minut. Jeżeli zdarzyło ci się popełnić błąd, po zakończonym teście sprawdź, które odpowiedzi są nieprawidłowe, i spróbuj jeszcze raz.

Test

**Zagraj i sprawdź
swoją wiedzę na
temat "Antygony",
biorąc udział
w grze.**

Poziom
trudności:

łatwy

Limit czasu:

5 min

Twój ostatni
wynik:

-

Uruchom

Polecenie 2

Ułóż pytanie testowe dla kolegi lub koleżanki związane z tematem e-materiału.

Question: ...

- a. ...
- b. ...
- c. ...
- d. ...

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Oceń prawdziwość zdań.

Twierdzenie	Prawda	Fałsz
Kreon uważa, że wiara w bogów to zabobon.	☐	☐
Kreon stwierdza, że bogowie nakazują czcić zbrodniarzy.	☐	☐
Kreon uważa, że Ismena zastosowała się do jego zakazu pochówku Polinejkesa.	☐	☐
Chór uważał, że klęska Antygony wynikała z jej charakteru.	☐	☐
Chór uważał, że bogowie nie wpływają na uczynki ludzi.	☐	☐
Tyrezjasz stwierdził, że naprawianie własnych błędów jest rzeczą ludzką.	☐	☐

Ćwiczenie 2

Zaznacz te słowa lub ich grupy, które spowodują, że wypowiedź będzie zgodna z prawdą.

Zanim Kreon dowiedział się, że Polinejkesa pochowała Antygona / Ismena, podejrzewał o ten czyn strażników / członków chóru, którzy mieliby go dokonać tego dla pieniędzy / z chęci zemsty na okrutnym władcy.

Ćwiczenie 3

Zaznacz poprawne odpowiedzi. O charakterze Kreona świadczy m.in. to, że podejrzewał o udział w spisku przeciwko niemu:

☐ Hajmona.

☐ Tyrezjasza.

☐ Antygonę.

☐ Ismenę.

Ćwiczenie 4

Czy Tebanie postrzegali Kreona jako łagodnego władcę? Napisz liczący co najmniej 50 słów tekst, w którym przywołasz jeden odpowiednio dobrany cytat z *Antygony*.

Ćwiczenie 5

Kreon oceniając postępowanie Antygony, Ismeny oraz Hajmona, brał pod uwagę, że są to młodzi ludzie. Jak postrzegał młodość? Napisz na ten temat tekst liczący co najmniej 50 słów.

Ćwiczenie 6

Podczas spotkania z Hajmonem Kreon wypowiada się na temat roli kobiet. Czy postrzega je jako równe mężczyznom? W swojej wypowiedzi przywołaj co najmniej jeden cytat z utworu.

Ćwiczenie 7

Czy według ciebie Kreon to władca bezwzględny? Napisz złożony z co najmniej 5 punktów plan wystąpienia na ten temat.

Ćwiczenie 8

Czy według ciebie przyznanie się do błędu to przejaw słabości Kreona? Napisz na ten temat tekst liczący co najmniej 400 słów. Koniecznie użyj jednego, odpowiednio dobranego cytatu z *Antygony*.

Praca domowa

Napisz rozprawkę na temat: Po czyjej stronie opowiada się Sofokles: Antygony czy Kreona?

Dla nauczyciela

Autor: Anna Grabarczyk

Przedmiot: Język polski

Temat: Sąd literacki nad bohaterami *Antygony* Sofoklesa

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

1) rozumie podstawy periodyzacji literatury, sytuuje utwory literackie w poszczególnych okresach: starożytność, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, literatura wojny i okupacji, literatura lat 1945–1989 krajowa i emigracyjna, literatura po 1989 r.;

3) rozróżnia gatunki epickie, liryczne, dramatyczne i synkretyczne, w tym: gatunki poznane w szkole podstawowej oraz epos, odę, tragedię antyczną, psalm, kronikę, satyrę, sielankę, balladę, dramat romantyczny, powieść poetycką, a także odmiany powieści i dramatu, wymienia ich podstawowe cechy gatunkowe;

6) rozpoznaje w tekstach literackich: ironię i autoironię, komizm, tragizm, humor, patos; określa ich funkcje w tekście i rozumie wartościujący charakter;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

16) rozpoznaje obecne w utworach literackich wartości uniwersalne i narodowe; określa ich rolę i związek z problematyką utworu oraz znaczenie dla budowania własnego systemu wartości.

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

III. Tworzenie wypowiedzi.

1. Elementy retoryki. Uczeń:

1) formułuje tezy i argumenty w wypowiedzi ustnej i pisemnej przy użyciu odpowiednich konstrukcji składniowych;

3) rozumie i stosuje w tekstach retorycznych zasadę kompozycyjną (np. teza, argumenty, apel, pointa);

7) odróżnia dyskusję od sporu i kłótni;

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

1) zgadza się z cudzymi poglądami lub polemizuje z nimi, rzeczowo uzasadniając własne zdanie;

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej,

z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

3) reaguje na przejawy agresji językowej, np. zadając pytania, prosząc o rozwinięcie lub uzasadnienie stanowiska, wykazując sprzeczność wypowiedzi;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Lektura obowiązkowa

4) Sofokles, Antygona;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- zbiera argumenty do dyskusji nad winą Antygony i Kreona;
- bierze udział w rozprawie sądowej nad czynami Kreona;
- redaguje tekst na temat przyznania się Kreona do błędu;
- tworzy rozprawkę na temat: Po czyjej stronie opowiada się Sofokles: Antygony czy Kreona?

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- ćwiczeń przedmiotowych;
- z użyciem komputera;
- debata korespondencyjna;
- sąd nad postacią literacką.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Uczniowie indywidualnie zapoznają się z treściami w sekcji „Przeczytaj”. Przypominają sobie lekturę *Antygona* i zastanawiają się nad argumentami do oskarżenia i obrony czynów Antygony i Kreona.

Faza wprowadzająca:

1. Uczniowie przechodzą do sekcji „Gra edukacyjna”. Rozwiązują zadania testowe w grze, sprawdzając tym samym znajomość lektury.
2. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat i celów zajęć oraz wspólnie z uczniami ustala kryteria sukcesu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przygotowują odpowiednio salę lekcyjną, tak aby stworzyć warunki podobne do tych na sali sądowej. Uczniowie wybierają spośród siebie sędziego, obrońcę, oskarżyciela, ławę przysięgłych. Pozostali uczniowie pełnią rolę obserwatorów. Nauczyciel wyznacza czas trwania obrad. Zadaniem oskarżyciela jest podawanie argumentów ukazujących czyny Kreona jako zbrodni z premedytacją. Obrońca ma za zadanie bronić Kreona. Pod koniec rozprawy ława przysięgłych podejmuje decyzję co do winy bądź niewinności Kreona i uzasadnia swoje zdanie.
2. Nauczyciel prosi, by uczniowie podzielili się na 3 grupy. Zadaniem każdej będzie rozwiązanie ćwiczeń z sekcji „Sprawdź się”, które przydzielili im nauczyciel. Przedstawiciele zespołów prezentują odpowiedzi.

Faza podsumowująca:

1. W ramach podsumowania zajęć uczniowie przeprowadzają debatę korespondencyjną. Metoda polega na pisemnej rozmowie 2 uczniów, którzy analizują kontrowersyjne wydarzenie, w tym wypadku analizie podlega pochówek Polinejsesa.

Przebieg:

- Nauczyciel podaje wydarzenie do przedyskutowania.
- Uczeń zapisuje argumenty na kartce i podaje koledze (sąsiadowi), ten z kolei zapisuje swoje argumenty.
- Dyskusja trwa tak długo, dopóki uczniowie wymieniają się wszystkimi argumentami.
- Notatki zapisane na kartkach należy ocenić.

2. Wybrany uczeń podsumowuje zajęcia, zwracając uwagę na nabyte umiejętności.

Praca domowa:

1. Czy według ciebie przyznanie się do błędu to przejaw słabości Kreona? Napisz na ten temat tekst liczący co najmniej 400 słów. Koniecznie użyj jednego, odpowiednio dobranego cytatu z *Antygony*.
2. Napisz rozprawkę na temat: Po czyjej stronie opowiada się Sofokles: Antygony czy Kreona?

Materiały pomocnicze:

- Sofokles, *Antygona* z obszernymi przypisami i wstępem Antoniego Libery, Warszawa 2018.
- Jacqueline de Romilly, przeł. Irena Sławińska, *Tragedia grecka*, Warszawa 1994.

Wskazówki metodyczne

- Nauczyciel może wykorzystać medium w sekcji „Gra edukacyjna” do podsumowania lekcji.